

Tekst nieuwe problematiek

De berichtgeving laat zien wat de impact van de coronacrisis op het mentaal welbevinden van jongeren is. De crisis betreft dus niet alleen cognitieve achterstanden, maar er kunnen ook andere achterstanden zijn opgelopen. Niet alleen school heeft (deels) stilgelegen, maar ook zorgondersteuning, beweging, sport en cultuur. Het contact met klasgenoten heeft (deels) stilgestaan en sociale ontwikkeling hebben niet op de normale wijze heeft plaatsgevonden. De coronacrisis heeft daarmee ook effect gehad op mentale ontwikkeling en mogelijke stoornissen, al dan niet gerelateerd aan het onderwijs. Hoewel scholen hier niet allemaal verantwoordelijk voor zijn, is een gezonde omgeving, motivatie en het sociaal welbevinden de basis om te kunnen presteren op school en de opgelopen achterstanden in te halen. Een gezond mentaal welzijn, motivatie en sociale veiligheid in de klas zijn basisvoorwaarden voor cognitieve ontwikkeling en een goede interactie met de leraar.

In juni 2020 heeft Unicef het rapport *Geluk onder druk?! uitgebracht*. Daarin werd gekeken naar de staat van de mentale gezondheid van jongeren (10-18 jaar). Het onderzoek van Unicef werpt licht op factoren die jongeren beschermen tegen de (school)druk en verdere mentale problemen. Het gaat dan bijvoorbeeld om sociale steun van vrienden, docenten en ouders. Ook vrije tijd om dingen te doen waar de jongeren plezier aan beleven en energie van krijgen (zoals sporten en andere hobby's meestal in een sociale context), kunnen de jongeren helpen druk en problemen het hoofd te bieden. In de coronatijd, en zeker in de fases van lockdown, vallen veel van deze beschermende factoren en de structuur van school weg. Er zijn signalen dat veel jongeren hierdoor last hebben van sociaal-emotionele problemen. Eenzaamheid, somberheid, depressies en daaruit voortvloeiend gedrag versterken de negatieve gevolgen voor de ontwikkeling van jongeren. Dit geldt voor 1) alle jeugd, maar in bijzonder ook voor 2) jeugd met kwetsbare positie of 3) jeugd met jeugdhulp. In Nederland zien we dat:

- Kinderen en jongeren geven aan meer mentale gezondheidsproblemen te ervaren dan in 2018. Zo hebben ze bv. meer last van angstklachten (+15%). Ook is het percentage kinderen met dusdanig ernstige angstklachten dat er op zijn minst hulp aangeboden zou moeten worden, verdubbeld van 8% naar 16%.
- 74% van de jongvolwassenen (18-35 jaar) heeft last van mentale klachten t.o.v. 48% van de 65-plussers. Meest voorkomende klachten onder jongvolwassenen zijn stress (40%), eenzaamheid (38%) en aanhoudende vermoeidheid (36%).
- 60% van de jongeren met een chronische beperking heeft beperkte toegang tot de benodigde zorg en 10% heeft helemaal geen toegang tot zorg.

Er zijn ook zorgen over een toename van kindermishandeling en huiselijk geweld en over toename van de ernst van de gemelde problematiek. De zorgen zijn er vooral in gezinnen waar al sprake was van zorgelijke situaties of problemen in het gezin.

Omdat een gezond mentaal welzijn een belangrijke basisvoorwaarde is voor kinderen om zich ook op school goed te kunnen ontwikkelen is het noodzakelijk een integrale aanpak te bevorderen, waarbij scholen in verbinding staan en ondersteund worden door zorg, gemeenten en maatschappelijke organisaties. Daarvoor worden in dit plan concrete voorstellen gedaan.

Voorstel nieuwe tekst lijn 6

Lijn 6: School en omgeving voor welbevinden van leerlingen

Zorgen voor een versterkte verbinding tussen onderwijs en gemeenten, jeugdgezondheidszorg, sociaal werk, jeugdhulp in samenwerking met welzijn, opvang en sport op en rond scholen. Scholen, samenwerkingsverbanden en gemeenten wordt gevraagd een gezamenlijk plan op te stellen voor de nodige ondersteuning van leerlingen op scholen, ook om uitval van leerlingen te voorkomen. Bij deze plannen gaat het concreet om:

- 1) Extra (tijdelijke) inzet van
  - Jeugdgezondheidszorg/Jeugdhulp om scholen te helpen bij het in kaart brengen van de (eventuele) individuele en schoolbrede cognitieve, executieve en sociaal-emotionele achterstanden van leerlingen door corona.
  - laagdrempelige psychologische ondersteuning en opvoedhulp op school
- 2) Extra inzet om komende jaren op school in gesprek te blijven met kinderen en jeugdigen over het welbevinden en het versterken van hun veerkracht onder andere in context van de gezonde school
- 3) Extra inzet om leerkrachten en schoolteams te ondersteunen bij de begeleiding van leerlingen op school binnen de context van en met de thuissituatie, jeugd- en jongerenwerk en sport.
- 4) Extra inzet in de samenwerking in de voorschoolse periode om er voor te zorgen dat kinderen een zo goed mogelijke start kunnen maken op de basisschool

Daarbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande kennis en effectieve interventies van onder andere JGZ/NCJ, NJI, sociaal werk en de gezonde school die breed gedeeld worden via het Kennisplatform. Binnen Mét Andere Ogen zijn tal van voorbeelden beschikbaar over het brede terrein van onderwijs, jeugd en zorg. De infrastructuur van Met Andere Ogen wordt benut om ook de initiatieven en samenwerking die extra worden ingezet op het welbevinden van kinderen op scholen in en na Corona verder te verspreiden en te verrijken (Zo ook de websites van de PO-VO raad, SPO en lesopstand en die van NJI). Daarbij wordt ook verbinding gemaakt met de Gelijke Kansen Alliantie om elkaar te versterken en krachten te bundelen.

PM Voorlopige uitwerking

Maatregelen	Wat doen we al?	Welke concrete extra inzet ?	Kostenraming
1.	Gemeenten betalen inzet basis gezondheidszorg JGZ vanuit GF Gemeenten kunnen extra interventies JZG (zoals M@ZZI etc) inkopen Extra interventies Jeugdhulp vanuit JZ-budget?	Extra inzet JGZ -uitbreiding aan contactmomenten in het PO -in het VO ipv triage op basis van vragenlijsten korte gesprekken met alle leerlingen -extra inzet interventies (ook voor ondersteuning leerkrachten in gesprek met de groep/klas) -ook door jeugdhulp en leerplicht (analyse van wat nodig is) -verbinding met vrijwilligersinitiatieven- maatjes - organiseren (hoe kan gewone leven versterkt worden); -extra aandacht vanuit de JGZ voor de veerkracht van ouders en de buffers voor ouderlijk welbevinden, zie bijvoorbeeld https://www.ncj.nl/themadossiers/ouderschap/krachtig-ouderschap/ouderschapstheorie/	GGD GHOR VNG
	Zorgco/ortho aanvullend budget OCW? Gemeenten financieren jeugdhulp uit GF. Ikv Corona is er meerkostenregeling voor gemeenten	Tijdelijk - Extra uren zorgcoördinatie / orthopedagoog op school (in combinatie met extra inzet vanuit SWV) - Extra spreekuur van psycholoog op school - toevoegen jeugdhulpverlener / smw aan schoolteam - uitbreiding van zorgteam met expertise -extra interventies om docenten toe te rusten - uren sociaal-wijkteam verbinden aan school, ook outreachende inzet naar huis (oudergesprekken)	52 mln elke reguliere school een zorgteam (dat 4 uur per week beschikbaar is)* Vb: Project Alert4you

2.	Verkracht versterken o.a. via de Gezonde school 3,5 miljoen euro voor mentale weerbaarheid. Via landelijke subsidiering door VWS van specifieke initiatieven gericht op laagdrempelige (digitale) ondersteuning van jongeren die mentale klachten ervaren door corona.	Uitbreiding gezonde school /GGD -Meer activiteiten bekostigen behorend bij de vignetten op aanvraag van scholen en de partners die deze uitvoeren, waaronder het onderdeel bewegen (extra bekostigen) -ondersteuningsprogramma welbevinden op school uitbreiden - O.a. ouderkamers op school - Inzet Kinder- en jongerenwerk Ontwikkelen basismateriaal veerkracht – mentale gezondheid, signaleren en instructie voor gesprek in de klas door mentoren (webinar) o.a. met jongeren en jongerenwerk uitgewerkt Versterkte inzet vrijwilligers-maatjes trajecten; verbinden aan verlengde schooldag/sport/cultuur	VGP Trimbos / NJi Opleidingsinstituut zoals RINO, JGGZ en Jeugdhulp-org.
3.	Buurtsportcoaches Kinder- en Jongerenwerk , Cultuur Ihkv het jeugdpakket van december 2020 hebben gemeenten geld ontvangen voor de periode december-april om ontmoeting en vrije tijdsbesteding van jongeren mogelijk te maken.	Gemeenten financieren om meer aanbod van kinder-, jongeren- en buurtwerk en sport en cultuur (muziek, beeldend) op scholen mogelijk te maken Voorzieningen dat scholen toegerust zijn om kinderen binnenboord te houden door -docenten/ pedagogisch werken toerusten met kennis -Jeugd en Jongerenwerk inzetten op school Verlengde schooldag inzet extra activiteiten gericht op talentontwikkeling Activiteitenbudget voor school op inzet leerlingenraad – ouderraad > afd. welzijn gemeente	VNG / sociaal werk (vervolg geven aan op al ingezet jeugdpakket na april?)
4.	Onderwijsachterstand enbeleid	-Extra interventies om kinderopvang toe te rusten -Pm-ers en leerkrachten toerusten om kinderen en ouders te ondersteunen met gespreks- en interactievaardigheden (bijv. Training: Oog voor interactie) -Extra-interventies op school voor risico-groepen (benutten van oza's)	OCW/SZW Branchorganisaties Vb: Project Alert4you ingezet vanuit Jeugdhulp
5.	Vragen van jongeren	Jongerenlijn uitbr. KT en benutten van diverse online platforms	
6.		Extra steun bij begeleiding naar en tijdens stage en arbeidsmarkt	RMC VNG – P-wet (SZW)
7.	Swv-en	Coördinatie van de afspraken tussen onderwijs en het sociaal domein w.o. die op risico-groepen (w.o. thuiszitters)	

Algemeen aanvullend vanuit NJI:

NJI : Inzet kennis functie w.o. aanreiken voorbeelden over wat werkt in de samenwerking onderwijs-jeugd, het versterken van de pedagogische basis met en rondom de school, en het aanreiken van kennis over mentaal welbevinden, inzet van de communicatiefunctie naar ouders, kinderen en professionals.

MLT : Landelijk dashboard jeugd > brede info over ontwikkeling van kinderen en jongeren

Monitoring: in Nederland wordt er op dit moment niet op relatief kort-cyclische termijn in de gaten gehouden hoe het gaat met kinderen en jongeren. Op diverse plekken wordt onder invloed van de gevolgen van Covid op dit moment nagedacht over het beter monitoren van 'hoe het gaat met het welbevinden/ de gezondheid/ de ontwikkeling van onze jeugd.'

Voor het werk van beleidsmakers en professionals in het jeugdveld is het nodig dat zij weten wat de huidige situatie van een jongere (of "de jongeren") is en hoe die zich verhoudt tot de gewenste situatie. Vervolgens kunnen gericht interventies worden ingezet.

Vanwege de effecten van Covid op het hele leven van kinderen en jongeren lijkt het zinvol om monitoring ook op meerdere leefdomeinen in te zetten (onderwijs, sociaal-emotionele ontwikkeling, gezondheid) en monitoring zo in te richten dat de cijfers nut hebben voor degenen die bij moeten dragen aan verbetering.

*Voor de berekening is uitgegaan dat de 4 professionals van het zorgteam gemiddeld op jaarbasis in 2021 € 92.000 kosten. Van hun werkmaand van 173 uur besteden zij 3 uur per school, verdeeld over 2 dagdelen. De kosten per school bedragen daarmee € 6.400. Uit 'www.onderwijsincijfers.nl' blijkt, dat er in 2018 6.739 basisscholen waren en 1.454 scholen in het voortgezet onderwijs